

Murányi Mihály

Konferencia Tóth Csaba professzor 75. születésnapjára

Észrevenni a szokatlant, megörökíteni a megismételhetetlent,
vigyázni a rendre

„Figyelj, Palikám: szerzek valutát, kijuttatom hozzád, te megveszed a percutan eszközöket, és ha legközelebb jössz, behozod az országba... Márka kellene, van-e? Jövő hétre itt lesz. De sok kell ám. Nem baj. Nosza, gyorsan eladtam az autót, lett annyi forintom, hogy fedezze az eszközök árát, és minden ment a megbeszéltek szerint annyi különbséggel, hogy arra kértem őket, a márkát a megadott címre juttassák el... Már sötét volt, amikor megérkeztek. A kocsit néztem, balesetet szenvedett-e, de nyoma sem volt annak. Hát megérkeztünk, de műszerek nélkül... Elmondták, hogy azért késtek, mert az osztrák határvámon nem engedték be a nagy értékű eszközöket, így gyalogosan vitte Pali a legközelebbi fogadóba a díszes dobozokat, értékes tartalmukkal... Egyik nap egy görcsöktől szenvedő férfiből Dormia-kosárral ureterkövet távolítottam el... Kiderült, hogy ő Csongrádon egy nagyüzem párttitkára (1984!), és a város teniszszakosztályának elnöke. Kimegyünk együtt az eszközökért – mondta... November 6-án léptük át az osztrák határt. Aznap este Leobenben aludtunk, ágyam alá téve az eszközöket. Olyan voltam, mint a gyerek. Másnap november 7. Hazánkban a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ünnepnapja, munkaszünet. Aki csak tehetett, Ausztriába utazott vásárolni. Alig volt rajtam kívül olyan, aki Ausztriából tartott hazafelé a délelőtti órákban. Mi azonban igen. A szép dobozokból kipakoltuk a műszereket, elvegyítettük az egyébként teljesen üres autó szerszámai között, és lazán átkeltünk a határon. A vámósok csak néztek, hogy ilyen is létezik... A következő nap örömtől felfűtve siettem a kórház igazgatójához, és elmondtam a történetet. Kezdhetünk a vesekőbetegség gyógyításában korszakváltó tevékenységhez” – olvasható az Orvosi Hetilap 149. évfolyamának 2. számában az idén 75 éves professzor kalandos története az endoszkópos vesekősebészet hőskoráról.

Tóth Csaba a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Nagyváradai Egyetem társprofesszora, az endoszkópos vesekősebészet magyarországi megteremtő-

je, a Debreceni Egyetem Urológiai Klinika volt igazgatója, a Magyar Urológus Társaság volt elnöke, iskolateremtő sebész-urológus 2015. szeptember 1-én töltötte be 75. életévét. Ennek tiszteletére jubileumi tudományos ülést rendeztek szeptember 11-én a Debreceni Akadémiai Bizottság székházában. A rendezvényen a Debreceni Egyetem Klinikai Központ főigazgatója, az Orvosi Kar dékánja, a Magyar Urológus Társaság elnöke, az Urológiai Szakmai Kollégium elnöke és a Debreceni Egyetem Urológiai Klinikájának igazgatója tartott ünnepi köszöntőt. Ezt követően tudományos előadások hangzottak el az ünnepelt volt és jelenlegi munkatársaitól. Az ország vezető beosztású urológusai is megjelentek rendezvényen.

Az Urológiai Klinika igazgatója, Flaskó Tibor nyitotta meg a jubileumi rendezvényt. Köszöntőjében hangsúlyozta a professzornak az egész magyar urológus szakma tevékenységének előmozdításában, a debreceni klinika színvonalának emelésében, valamint saját szakmai fejlődésében betöltött szerepét. Második apjaként tekint elődjére, vallotta be. A Debreceni Egyetem Klinikai Központ főigazgatója, Prof. Dr. Édes István folytatta a méltatások sorát. Elmondta, hogy a szakmai kapcsolaton túl személyes kötelékek is fűzik Tóth Csabához, akivel már 50 éve ismerik egymást. A professzor az Urológiai Klinika élére kerülve új szemléletet és új műtéti technikákat honosított meg. Legnagyobb erénye azonban iskolateremtő tevékenysége. Klinikavezetőként eltöltött 11 éve alatt tíz munkatársa szerzett PhD fokozatot és két munkatársa habilitált. Nyolc munkatársából vált más intézetben osztályvezető főorvos, egy tanítványából pedig klinikaigazgató.

A Debreceni Egyetem Általános Orvosi Karát Mátyus László dékán képviselte. Ő is kiemelte a professzornak a minősített oktatók kinevelésében betöltött meghatározó szerepét, de nem feledkezett meg a fotográfus Tóth Csaba méltatásáról sem, aki képeivel több országos fotópályázaton is díjat nyert. Az Urológiai Szakmai Kollégium elnöke, Prof. Dr. Nyírády Péter személyes hangvétellű köszöntésében elmondta, hogy gyerekkora óta ismeri „Csaba bácsit” és miatta lett később ő maga is urológus. Tenke Péter, a Magyar Urológus Társaság jelenlegi elnöke Tóth Csaba gyógyítás és fényképezés melletti harmadik szerelmét, a sportot – mindenekelőtt a teniszt emelte ki. 1990-ben a Professzor Úr indította útjára az Urológus Teniszbajnokságot Kecskeméten. A rendezvényt mind a mai napig évente megrendezik.

A tudományos szekciót Holman Endre, a kiskunhalasi Urológiai Osztály osztályvezető főorvos kezdte *Tóth Csaba junior* című előadásával. Elmondta, ő is Tóth Csabának, barátjának köszönheti, hogy urológus lett. Ezért is tartotta megtisztelőnek, hogy bemutatathatja az ünnepelt klinikaigazgatóvá történő kinevezése előtti munkásságát: Tóth Csaba 1940-ben született Kiskunfélegyházán, orvosi diplomáját a Szegedi Orvostudományi Karon szerezte 1964-ben. Sebészetből és urológiából is szakvizsgát tett. 23 éven keresztül dolgozott Szentesen, Bugyi

István tanítványaként. Mesterétől sokat tanult, a Bugyi-iskola mély benyomást gyakorolt rá, saját iskolateremtő munkásságát is Bugyitól eredezteti. Az 1970-es évek közepén Magyarországon elsőként szervezte meg a veseköves betegek gondozását. Kandidátusi értekezését *Veseköves betegek gondozása. Vesekövek szerkezete* címmel 1980-ban védte meg. 1980-ban a frissen megalapított Urológiai Osztály vezetőjének nevezték ki.

1984 fordulópontot jelentett az életében. A már korábban általa is rendszeresen végzett endoszkópos prosztataaműtétek tanulmányozására Münchenbe látogatott. A prosztataaműtétek mellett véletlenül ismerkedett meg a vesekövesség kezelésére frissen kidolgozott percutan, azaz kis bőrmetszéssel keresztül végzett, endoszkópos műtéti technikával. Minden erejével arra törekedett, hogy az új műtéttípust Magyarországon is bevezesse. Ez sikerült is, a vesekövesség miatt végzett nagy sebzéssel járó nyílt műtéteket munkásságának köszönhetően Magyarországon is felváltotta az endoszkópos vesekő-eltávolítás. Több ezer hasonló műtétet végzett, az urológus kollégák egymásnak adták a kilincset, hogy Szentestre látogatva ellessék technikáját.

1988-ban Szentestől Kecskemétre hívták, ahol 1995-ig a Bács-Kiskun Megyei Kórház Urológiai Osztályát vezette. 1991-től a Magyar Tudományos Akadémia doktora, disszertációját *Öntvénykövek percutan eltávolításának értékelése* címmel írta. 1994-től a hároméves ciklusban a Magyar Urológus Társaság elnöke volt.

A Debreceni Egyetem 1995-ben hívta meg az Urológiai Klinika igazgatói székébe. Az intézet élén eltöltött évekről már Varga Attila számolt be *Tóth Csaba munkássága a Klinikán* címmel. A klinika vezetőjeként Tóth professzor a klinikai feladatok mindegyikét – gyógyítás, oktatás, tudományos munka – nagy lendülettel kezdte meg. A munkát ars poeticáját szem előtt tartva végezte: *Észrevenni a szokatlant, megörökíteni a megismételhetlent, vigyázni a rendre.*

A klinikán új műtéteket vezetett be, meghonosította a gyermek-endourológiai műtéteket, új radikális onkológiai műtéteket végzett. Az alsó üres visszérbe, a szervezet legnagyobb gyűjtőerébe vagy akár a szív jobb pitvarába is betörő vesetumorok, mellékvese- és retroperitonealis tumorok eltávolítását végezte. Hazánkban legnagyobb számban ő hajtott végre gáti feltárásból radikális prosztata eltávolítást. Az endoszkópos vesekő-eltávolítást Debrecenben is folytatta. Saját műtéti technikát is kidolgozott, nevezetesen az endoszkópos húgyvezeték-eltávolítást. A műtét ismertetése a nagy tekintélyű *Journal of Endourology*-ban és a *European Urology Video Journal*-ban is megjelent.

A gyógyítás körülményeinek elősegítése érdekében főállású altatóorvosi gárdát szervezett, a szakdolgozók közül heten főiskolai diplomát szereztek. Új műtőblokkot hoztak létre, saját testen kívüli vesekőzúzós berendezést és az inkontinens betegek ellátására elektromágneses fizioterápiás készüléket is kapott a klinika.

Tóth Csaba vezetése alatt a klinika oktatói tevékenysége is fejlődött. Az orvostanhallgatóknak tartott előadások és gyakorlatok során nagy hangsúlyt kapott a betegekkel való közvetlen kapcsolat, a betegvizsgálat. A tananyag szemléltetése saját fotókkal és videofelvételekkel színesedett. A hallgatók az *Év Oktatójává* választották, majd 2004-ben a *Debreceni Egyetem Kiváló Oktatója* kitüntetését is megkapta. Az orvostanhallgatók tanulását a 2001-ben megjelenő *Az urológia színes atlasza*, a 2003-ban kiadott *Sürgősségi ellátás az urológiában* és a 2005-ben, majd 2014-ben második kiadásként is megjelent *Urológia* című tankönyvek segítették.

A klinika tudományos tevékenységét jól szemlélteti a vezetése alatt megszületett 10 PhD dolgozat és 2 habilitáció. Több országos konferenciát szervezett: egy alkalommal a *Magyar Urológus Társaság Kongresszusát*, két alkalommal a *Lézer Konferenciát*, három alkalommal a *Szakedzők Országos Konferenciáját* és kétszer a *Közép-európai Urológus Társaság Kongresszusát*. 1999-ben életre hívta és főszerkesztője lett az *Endoscopia és Minimálisan Invazív Terápia* című folyóiratnak. Számos könyv szerzője és társszerzője, *Endoscopos vesekősebészet* című könyvét 1997-ben angol nyelven is kiadták (*Endoscopic urinary tract stone surgery*). Az angol nyelvű szakkönyv második kiadása 2015-ben jelent meg.

Tóth Csaba professzor gyógyító-, oktató- és kutatómunkájáért számos elismerésben részesült. A már említett *Endoszkópos vesekősebészet* című könyvéért nívódíjat kapott 1988-ban. 1996-ban *Noszkay Aurél-emléklapot* vehetett át, 2005-ben *Antal Géza Plakettet* kapott. *Urológia* című egyetemi tankönyvéért 2005-ben ismét nívódíjban részesült. 2006-ban *Pro Facultate* kitüntetését, 2007-ben *Kettesy Aladár-érmét* kapott. 2009-ben a *Magyar Köztársaság Érdemrend Tiszti Keresztje – polgári tagozat* kitüntetésben részesült. 2014-ben Debrecen városától *Hatvani István-díjat* kapott, 2015-ben az aradi Vasile Goldis Egyetem *Diploma de Excelenta* kitüntetését vehette át.

65. életévének betöltése után Tóth professzor a klinika vezetői székét tanítványának, Flaskó Tibornak adta át, aki a professzor által megkezdett úton tovább haladva a klinika repertoárját az endoszkópos vesekőműtétek és nagy radikális tumorsebészeti műtétek mellett az urológia teljes spektrumát lefedő laparoszkópos műtétekkel egészítette ki, a klinika a laparoszkópia úttörőjévé vált Magyarországon. 2010-től Tóth Csaba Professzor Emeritus címmel végzi munkáját a klinikán.

A jubileumi tudományos ülés következő három előadója a klinika –Tóth Csaba professzor munkásságához köthető – gyógyító tevékenységéről számolt be. Flaskó Tibor kezdte a sort a prosztatata tumor miatt végzett radikális prostataműtétek ismertetésével. Ez tekinthető jelenleg a klinika fő profiljának. Ennek két oka is van. Egyrészt Európában és Magyarországon is a férfiak leggyakoribb tumoros megbetegedése a prosztatatarák, másrészt a prosztatata laparoszkópos eltávolításában legnagyobb tapasztalattal a debreceni Urológiai Klinika rendelkezik,

ezért az ország minden részéről érkeznek prosztatatarakos betegek műtetre. Az első nyílt gáti metszésen keresztül történő radikális prosztatataeltávolítást 1996-ban Tóth Csaba végezte, 2010-ig összesen 491 ilyen műtét történt. Az urológiai sebészet azonban az évek során átalakult, a nyílt műtétek helyét a laparoszkópos – kis bőrmetszéseken bevezetett eszközökkel végzett – műtétek vették át. Magyarországon elsőként 2004-ben, Flaskó Tibor végezett laparoszkópos prostataeltávolítást, azóta több mint ezer hasonló műtét történt a klinikán.

Farkas Antal az endoszkópos kösebészet fejlődéséről beszélt. 1984-ben Magyarországon Tóth Csaba vezette be a perkután vesekőműtéteket. A klinika igazgatói posztját több ezer műtétel a háta mögött foglalta el, majd itt is folytatta tevékenységét, technikája folyamatosan fejlődött. A kétoldali vesekövek endoszkópos eltávolítását egy ülésben végezte. Gyermekeken és terhes kismamákon is sikeresen végezte a műtétet. Romániában, Jemenben és Pakisztánban is végzett bemutatóműtéteket.

Berczi Csaba a vesetumorok műtéti kezelésének átalakulásáról tartott előadást. Tóth Csaba a Bugyi-iskola elvei mentén végezte vesetumor miatti műtéteit. A klinika repertoárjába bekerültek a nagyméretű vesetumor és a szív jobb pitvaráig terjedő vesetumorok műtétei is. A képalkotó vizsgálatok (ultrahang, CT, MR) fejlődése később a tumorok korai felismerését eredményezte, így lehetővé vált a kisméretű tumoroknak a vese megtartásával történő kezelése, kimetszése. Mára a vese eltávolításával járó műtétek helyét egyre inkább a vese megtartását célzó műtétek veszik át. A műtét kivitelezése pedig a nagy hasi metszések helyett egyre inkább kis metszéseken keresztül, laparoszkóppal történik.

Tóth Csaba életének fontos része a fotográfia. Fiatal kora óta dokumentálja fényképekkel szakmai tevékenységét, ez segítséget nyújt az orvostanhallgatók oktatásában, előadásokon, tankönyvek és a tudományos közlemények illusztrálásában. A fotózás témája azonban már régóta nem csak orvos-szakmai jellegű: a professzor magas szinten működő amatőr fotóssá vált. 39 városban volt önálló kiállítása, valamint öt fotóalbuma jelent meg. Munkáival 2011-ben kiérdemelte a Holló László-díjat. Nem csoda, hogy a tudományos ülés zárásaként *Sokarcú élet* című fotókiállítással is köszöntötték a Nagy Öreget.